

Как влияят фазите на луната върху горскодървесната растителност?

Инж. Стоян ТОШЕВ – изпълнителен директор на ИАГ,
инж. Здравко БАКАЛОВ – директор на ЮЦДП – Смолян

Преди да потърсим отговора на този въпрос, да си припомним едно събитие от миналата година. На 17.09.2022 г. в 18.30 ч. в Родопите се разразява силна ветрова буря, която нанася сериозни щети на дървостойките на територията на Държавните горски стопанства в Доспат и Борино и Държавните ловни стопанства „Широка поляна“, „Борово“ и „Извора“ – териториални подразделения на Южноцентралното държавно предприятие – Смолян. Понастоящем усвояването на пострадалата от природното бедствие дървесина върви с добри темпове и обемът на събраната дървесина е над 65 % от общо засегнатата.

Установено е, че в сухи условия и при подходяща вентилация дървесината издържа дълго време, без да стигне до трайно повреждане. Редуващото се навлажняване и изсушаване обаче, както и изкореняването създават благоприятна среда за гниене. Какви промени се наблюдават след бурята? Към настоящия момент преобладаващата част (90 %) от пострадалата дървесина е без значителни промени както технически, така и визуално. При теренно посещение в увредените гори бяха споделили наблюдения и мнения, че тази дървесина е пострадала във фаза на „стара месечина“ (пълна луна) и според вярванията и практиките на хората, живеещи в планината, нейната трайност е гарантирана.

Има ли това интересно наблюдение практическо приложение?

След проверка в системата на горите на европейско ниво е установено, че в Австрия през 2003 г. е извършено изследване за влиянието на фазите на луната върху ритъма на физиологичен растеж на горскодървесната растителност. Ръководител на проекта е проф. Ернст Цюрхер от Технологичния университет в Цюрих, Швейцария (ETH – Zurich). Забелязано е, че начинът, по който семената набъбват във вода, невинно е еднакъв, а всъщност

съответства на ритъма на луната. Докато тя расте, семето поглъща повече вода, а когато намалява, то „пие“ много по-малко за същото време. По-нататъшно изследване разкрива, че дърветата „пулсират“ в синхрон с приливите и отливите на океаните, управлявани от луната. Наблюдава се разширяване на стволите, когато луната расте, и свиване, когато тя намалява. Тези ритмични колебания в диаметъра на дървесните стъбла са независи-

ми от светлината, температурата и влажността на въздуха и показват, че луната влияе върху водния поток между различните части на дърветата (Цюрхер, 1998).

При свои проучвания през 1999 г. проф. Цюрхер обобщава емпиричните практики и вярвания за влиянието на слънчевия ритъм (фотопериодизъм, сезонност) и лунния ритъм (приливи и отливи) върху растежа, структурите, характеристиките и свойствата на

Фазите на луната от септември 2023 до март 2024

Monat/Tag	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
September	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	
Oktober	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI
November	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	
Dezember	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO
Januar	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI
Februar	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO		
März	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO	MO	DI	MI	DO	FR	SA	SO

Фиг. Фазата на намаляваща луна е показана в жълто-кафявия цвят, което означава: Моля, добивайте дървесина само по време на тази фаза. VM – Пълнолуние; NM – Новолуние.

* – Дните през март да се използват само в краен случай във високите части на планините или при много сурово време.

Символи: бравичка – Добив на строителна дървесина; смърч – Засаждане на дървета.

Съкращения в редовете – DO – четвъртък, FR – петък, SA – събота, SO – неделя, MO – понеделник, DI – вторник, MI – сряда.

На <https://www.thoma.at/broschueren/thoma-mondholz-kalender/> можете да видите календара за 2024 година.

дървесината. Цитира Gabriel (1988), че „луната е силно свързана с водата и пълнолунието носи повече вода в растението, отколкото новолунието“. Ясно е изведена позицията, че добитата дървесина от „лунно дърво“ (т.е. след пълнолуние) е по-плътна, огнеустойчива и по-устойчива на нападения от болести и насекоми.

В миналото фазите на луната са отчитани при добиването на дървесина за строителство, изработка на комини, музикални инструменти и кутии за съхранение на млечни продукти, бъчви за вино, дървени плугове и плавателни средства. Малко и недостатъчни са проучванията за доказване на тези връзки, но използването на лунен календар в земеделието и цветарството е доказало своите ползи.

За домовете на хората качеството на строителната дървесина винаги е било от основополагащо значение.

Доскоро се смяташе, че проблемите с мухъл, гъбите или насекомите могат да се решат единствено чрез прилагането на химични препарати. Но така губещи се оказват и обитателите на дома, и околната среда. Сега е известно, че и естествените средства могат да помогнат трайно. Това показва не само опитът на нашите предци, но и новите научни открития. Заедно с месторастенето, надморската височина и внимателното сушене е важно и времето за добив на дървесина. Разбира се, и дървесината, добита в правилния момент, се нуждае от правилна преработка и конструктивна защита. Заедно с всички останали мерки за осигуряване на качеството ѝ тя става безопасна за хората и създава уют в дома.

В Германия е разработен лунен календар, с който се избира времето за добив на дървесина за строителни

цели (фигурата). Дали е оправдано използването на лунния ритъм при планиране на лесовъдските дейности в горите, е въпрос на следващи наблюдения, проучвания и анализи. В крайна сметка знаем, че природата е велик учител, а ние като лесовъди, въоръжени със знания, можем да проявим интерес към нейните уроци.

Би било не само любопитно, но и полезно за нашата практика – покрай ежедневните дейности по стопанисване на горите, експертите на Южноцентралното предприятие – Смолян, Лесозащитната станция – Пловдив, и съответните регионални дирекции по горите да извършват наблюдения за установяване на влиянието на фазите на луната върху качеството на дървесината и активността на короядите след увреждане от абиотични фактори в смърчовите гори в Родопите.